

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ex Recogniti||one Des. Eras-||mi Roterodami.||

Erasmus, Desiderius

Basileae, 1518

VD16 E 3644

C. Svetonii Tranqvil. D. Clavdivs Caesar.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14277

deprehenderet. Neq; coniurati cuiq; imperiū destinauerunt. Et senatus in asse-
renda libertate adeo consensit, ut COSS. primo non in curiam, quia Iulia uoca-
batur, sed in Capitoliū conuocarent. Quidam uero sententiæ loco abolendam
Cæsarum memoriam, ac diruenda templa censuerint. Obseruatum autem, no-
tatuinq; est in primis, Cæsares omnes, quibus Caij prænomen fuit, ferro pe-
riisse: iam inde ab eo, qui Cinnanis temporibus sit occisus.

C SVETONII TRANQVIL

D. CLAVDIVS CAESAR.

ATREM CLAVDII CAESARIS DRVSVM,
olim Decimū, mox Neronē prænomine: Livia cum
Augusto grauida nupsisset, intra mensem tertiu pe-
perit. Fuitq; suspicio ex uitrico per adulterij consue-
tudinē procreatū. Statim certe uulgatus est uersus:

τὸς εὐτυχῆσι καὶ τριμνα παιδία.

Is Drusus in questurā, præturāq; honore, dux Rhe-
tici, deinde Germanici belli Oceanū Septétrionale

primus Romanorū ducum nauigauit: transq; Rhe-
num fossas noui, & immensi operis effecit: quæ nunc adhuc Drusina uocantur.
Hostem etiam frequenter cæsum, ac penitus in intimas solitudines actum non
prius destitit insequi, quàm species barbaræ mulieris humana amplior, uictorē
tendere ultra, sermone latino prohibuisset. Quas ob res ouādī ius, & triūphalia
ornamenta percepit. Ac post præturam confestim inito consulatu, atq; expedi-
tione repetita, supremū diem morbo obiit in æstiuis castris, quæ ex eo scelerata
sunt appellata. Corpus eius per municipiorum, coloniarumq; primores: sulci-
pientibus obuijs scribarum decurijs, ad urbem deuectū, sepultumq; est in Mar-
tio campo. Cæterum exercitus honorarium ei tumulum excitauit. Circa quem
deinceps stato die quotannis miles decurreret, Galliarumq; ciuitates publi-
ce supplicarent. Præterea Senatus inter alia complura marmoreum arcum cum
trophæis uia Appia decreuit: & Germanici cognomen ipsi, posterisq; eius, fu-
isse autem creditur non minus gloriosi, q̄ ciuilibus animi. Nam ex hoste super ui-
ctorias opima quoq; spolia captasse, summóq; sapius discrimine duces Ger-
manorum tota acie infectatus, nec dissimulasse unq; pristinū se Reip. statum
quandocunq; posset, restitutorū. Vnde existimo nōnullos tradere ausos, suspe-
ctum eum Augusto, reuocatumq; ex prouincia: & quia cunctaretur, interce-
ptum ueneno. Quod equidem magis ne prætermitterem retuli, q̄ quia uerum
aut uerisimile putem. Cum Augustus tantopere, & uiuum dilexerit, ut cohære-
dem semper filijs instituerit, sicut quōdam in senatu professus est: & defunctū
ita pro concione laudauit, ut Deos precatus sit, similes ei Cæsares suos face-
rent: sibiq; tam honestum quandoq; exitū darent, q̄ illi dedissent. Nec conten-
tus, elogium tumulo eius uersibus compositis à se insculpsisse, etiā uitæ memo-
riam prosa

Senari⁹ iam
bicus;

Nauigauit
Oceanum.

Honorarius
tumulus.
Excitare tu-
mulum, pro
extruere.

Super, pro
præter.

Alis quan-
doq;.

Quondam,
p aliquādo.

i riam prosa

riam prosa oratione composuit. Ex Antonia minore complures quidē liberos tulit: uerum tres omnino reliquit: Germanicum, Liuilam, Claudium.

Cōflictatus
morbis.

Claudius natus est Iulio Antonio, Fabio Africano COSS. Cal. Augustis, Lugduni, eo ipso die, quo primum ara ibi Augusto dedicata est: appellatusq; Tiberius Claudius Drusus. Mox fratre maiore in Iuliā familiā adoptato, Germanici cognomē assumpsit. Infans autē relictus à patre, ac per omne ferè pueritiā, atq; adolefcētiā tēpus, uarijs, & tenacibus morbis cōflictatus est, adeo ut animo simul & corpore hebetato, ne progressa quidē atate, ulli publico, priuatoq; muneri habilis existimaretur. Diu etiam, atq; post tutelam receptā alie ni arbitrij, & sub pædagogo fuit: quem barbarum, & olim superiumentariū ex industria sibi appositum, ut se quibuscunq; de causis cōstruissime coërceret: ipse quodam libello conqueritur. Ob hanc eandem ualetudinē, & gladiatorio munere, quod simul cū fratre memoriā patris ædebat, palliolatus nouo more præsedit: & togæ uirilī die, circa mediam noctem, sine solenni officio lectica in Capitolium latus est.

Togæ uirilī
dies.

Publicauit,
pro publice
ædidit.

Disciplinis tamen liberalibus ab atate prima non mediocrē operam dedit: ac sæpe experimenta cuiusq; etiam publicauit. Verum ne sic quidē quicq; dignitatis assequi, aut spem de se cōmodiorem in posterum facere potuit. Mater Antonia portentum eum hominis dicitabat: nec absolutum à natura, sed tantū inchoatum: ac si quem socordiā argueret, stultiorē aiebat filio suo Claudio. Auia Augusta pro despectissimo semper habuit, non affari nisi rarissime: non monere nisi acerbo, & breui scripto, aut per internūcios solita. Soror Liuilā, cum audisset quandoq; imperaturum, tam iniquam, & tam indignā sortem Po. Ro. palam, & clare detestata est. Nam & auunculus maior Augustus quid de eo in utranq; partem opinatus sit, quo certius cognoscatur, capita ex ipsius epistolis posui.

Asi Syluani

Collocutus sum cum Tiberio, ut mandasti mea Liuiā, quid nepoti tuo Tiberio faciendum esset ludis Martialibus. Consentit autē uterq; nostrum semel esse nobis statuendum, quod consilium in illo sequamur. Nam si est, ἄς τῶς (ut ita dicam) δλόκληρος, quid est, quod dubitemus, quin per eosdem articulos, & gradus perducēdus sit, per quos frater eius perductus fuit? Sin autem ἐλαττωδαι sentimus eum, & βεβλάφθα καὶ εἰς τὴν τῶ σώματος καὶ εἰς τὴν τῆς ψυχῆς ἀρτίότητα, Præbenda materia deridendi & illum, & nos non est hominibus: τὰ τοιαῦτα σκώπῃς καὶ μικτῆρίζεις εἰωθόσιμ. Nam semper æstuabimus, si de singulis articulis temporū deliberabimus, μὴ προσηκόμενον ἡμῖν, posse arbitremur eum gerere honores, nec ne. In præsentia tamē quibus de rebus consulis curare eum ludis Martialibus tridinium sacerdotum: non displicet nobis, si est passurus se ab Silani filio homine sibi affini admoneri: ne quid faciat, quod conspici, & derideri possit. Spectare eum Circenses ex puluinari, non placet nobis. Expositus enim in prima fronte spectaculorum cōspicietur. In Albanū montem ire eum non placet nobis, aut esse Romæ latinarū diebus. Cur enim non præficatur urbi, si potest fratrem suū sequi in montem? Habes nostras mea Liuiā sentētiās: quibus

quibus placet semel de tota re aliquid cōstitui: ne semper inter spem, & metum fluctuemus. Licebit autem, si uoles, Antonia quoq; nostrae des hanc partē epistolae huius legendam. Rursus alteris literis Tiberium adolefcētem. Ego uero, dum tu aberis, quotidie inuitabo ad cœnam, ne solus cœnet cum suo Sulpitio, & Athenodoro, qui uellem diligentius, & minus μετέωρος deligeret sibi aliquē: cuius motum, & habitum, & incessum imitaretur misellus:

Ατυχῆ πάνυ ἐμ τοῖσι πονηραῖσι λίαν,

ubi non aberrauit eius animus. satis apparet, ἢ τῆς ψυχῆς αὐτῶ ἐγγεία. Item tertijs literis. Tiberium nepotem tuū placere mihi declamantem potuisse, peream nisi mea Liuia admiror. Nam qui tam ἀσαφῶς loquatur, qui possit, cum declamat, σαφῶς dicere, quæ dicenda sunt, nō uideo. Nec dubium est, quid post hæc Augustus cōstituerit, & reliquerit eum nullo præter auguralis sacerdotij honore impartitum: ac ne hæredem quidem, nisi inter tertios, ac penè extraneos, in parte sexta nūcuparet, legatōq; non amplius q̄ octingentorū H-S profecutus.

Impartitus honore partem suam.

5 Tiberius patruus petenti honores, consularia ornāmēta detulit. Sed instantius legitimos flagitanti, id solum codicillis rescripsit XL aureos in Saturnalia, & sigillaria se misisse ei. Tunc demū abiecta spe dignitatis, ad ociū concessit: modo in hortis, & suburbano: modo in Campania secessu delitescens, atq; ex contubernio sordidissimorū hominū super ueterem segnitiae notam, ebrietatis, & aleæ quoq; infamiam subiit.

Senari⁹ iam bicus.

Afaphos obscure, Saphos uero perspicuum.

Extranei. Als i&.

Super, pro præter.

6 Cvm interim (quanq; hoc modo agenti) nunq; aut officium hominum, aut reuerentia publica defuit. Equester ordo bis patronum eum perferenda pro se legationis elegit. Semel cum deportandum Romā corpus Augusti humeris suis à COSS. exposcerent. Iterū cum oppressum Seianū apud eosdem gratularentur. Quin & spectaculis aduenienti assurgere, & lacernas deponere solebant. Senatus quoq; ut ad numerum sodalium augustalium sorte ductorum extra ordinem addiceretur, censuit. Et mox ut domus ei, quā incendio amiserat, publica impensa restitueretur: dicendāq; inter consulares sententiæ ius esset. Quod decretum aboluitur: excusante Tiberio imbecillitatem eius, ac damnum liberalitate sua refarturum pollicente. Qui tamē moriens & in tertijs hæredibus eum ex parte tertia nūcupatum, legato etiam circa H-S uicies profecutus: commendauit in super exercitibus, senatui, Populoq; Ro. inter cæteras necessitudines nominatim.

Gratularentur oppressum Seianū.

Refartio. Circa, p̄ circiter.

7 SVb Caio demum fratris filio secundam existimationem circa initia imperij somnibus lenocinijs colligente: honores auspiciatus, consulatum gessit unā per duos menses. Euenitq; ut primitus ingredienti, cum fascibus forum præter uolans Aquila dexteriore humero consideret. Sortitus est & de altero cōsulatu in quartum annum. Præfeditq; nōnunq; spectaculis in Caij uicem, acclamante Populo feliciter, partim patruo Imperatoris, partim Germanici fratri.

Secunda existimatio, p̄ fama, p̄ spera

8 Nec eo minus cōtumelijs obnoxius uiuit. Nam & si paulo serius ad prædictam cœnæ horam occurrisset: non nisi ægre, & circūto demum triclinio recipiebatur. Et quoties post cibum obdormisceret (quod ei ferè accidebat) olea

Prædicta cœnam, p̄ præstitutam. Als i addormisceret.

i 2 rum, ac

Tropel. rum, ac palmularū offibus incessabatur: interdum ferula, flagroūe, uelut per ludum excitabatur à tropeis. Solebāt & manibus stertentis focci induci, ut repente expergefactus faciem sibi confricaret.

Inquietatus. Sed ne discriminibus quidem caruit, primum in ipso consulatu, quod Nero⁹ nis, & Drusi fratrum Cæsaris statuas segnitus locandas, ponendasq; curasset, penè honore summotus est. Deinde extraneo, uel etiam domesticorum aliquo deferente assidue, uarièq; inquietatus. Cū uero detecta esset Lepidi, & G

**Traderēt, p
prædicarent
alijs.**

tulici coniuratio: missus in Germaniam inter legatos ad gratulandum, etiam uitæ periculum adiit. Indignante ac fremente Caio, patrum potissimum ad semissum, quasi ad puerum regendum: adeo ut nō defuerint, qui traderent, præcipitatum quoq; in flumen sicut uestitus aduenerat. Atq; ex eo nunq; nō in senatu nouissimus consularium sententiā dixit: ignominia causa post omnes in

Ex eo
tōrou.

**Introitus no
ui sacerdotij,
pro initu.
Liberare fi/
dē obligatā.**

terrogatus. Etiam cognitio falsi testamēti recepta est: in quo & ipse signauerat. Postremo etiam H-S octogies pro introitu noui sacerdotij coactus impendere, ad eas rei familiaris angustias decidit: ut cum obligatā arario fidem liberare nō posset: in uacuum lege prædicatoria uenalis pependit sub edicto præfectore.

**Prætenta, a
prætendo.**

Per hæc ac talia maxima ætatis parte transacta, quinquagesimo anno imperium cepit, quantumuis mirabili casu. Exclusus inter cæteros ab insidiatoribus Caij, cum quasi secretum eo desiderante turbam summouerēt: in diatam, cui nomen est Hermeum, recesserat. Neq; multo post rumore cordis exterritus, prorepsit ad solarium proximū: interq; prætenta foribus uela se abdidit: latentem discurrens forte gregarius miles animaduersis pedibus è studio sciscitandi quisnam esset, agnouit: extractumq; & præ metu ad genua sibi accidentem, Imperatorem salutauit. Hinc ad alios comilitones fluctuantes, nec quicq; adhuc

**Nec quicq;
q; pro, tantū
frementes.
Succollare,
collo suppo/
sito fulcire.**

quàm fremētes perduxit. Ab his lecticæ impositus, & quia serui diffugerant, uicissim succollantibus in castra delatus est, tristis ac trepidus, miserate obuia turba, quasi ad pœnā raperetur insons. Receptus intra uallum inter excubias militum pernoctauit, aliquāto minore spe quàm fiducia. Nā C O S S. cum Senatu, & cohortibus urbanis forum, capitoliumq; occuparunt: asserturi comunem libertatem. Accitusq; & ipse per TRIB. PLEB. in curiam ad suadenda, quæ uiderentur, ui se, & necessitate teneri respondit. Postero uero die, senatu segnore in exequendis conatibus per tædium, ac dissensionem diuersa sententium, & multitudinem, quæ circumstabat, unum rectorem iam & nominatim exposcente, armatos pro concione iurare in nomē suum passus est: promissiq; singulis quina

Alstici.

**Alstiq; dena
Pigneratus
fidē, p stipu
latus, sine pa
ctus.**

Império stabilito nihil antiquius duxit, quàm id biduum, quo de mutando Reip. statu hæsitatum erat, memoriæ eximere. Omnium itaq; factorum, dictorumq; in eo ueniam, & obliuionem in perpetuum sanxit, ac præstitit. Tribunis modo, ac Centurionibus paucis è coniuratorum in Caium numero interemptis, exempli simul causa, & quod suam quoq; cædē depoposcisse cognouerat. Conuersus hinc ad officia pietatis, iusiurandum neq; sanctius sibi, neq; crebrius instituit, quàm per Augustum. Auix Liuiæ diuinos honores, & Circensi pompa

Antiqui
us, cha/
rius.

pa curum

pa currum elephantorum Augustæo similem decernendū curauit. Parentibus inferias publicas, & hoc amplius patri Circēses annuos natalis die, matri carpētum, quod circumduceretur, & cognomen Augustæ, ab Auia recusatum, ad fratris memoriam per omnem occasionem celebratam. Comcediam quoq; græcam Neapolitano certamine dedit, ac de sentētia iudicum coronauit. Ne Marcum quidem Antoniū inhonoratum, ac sine grata mentione transmisit: testatus quondam per edictum tanto impensius petere se, ut natalem patris Drusi celebrarent: quod idem esset & auij sui Antonij. Tiberio marmoreū arcum, iuxta Pompeij theatrum decretum quidem olim à senatu, uerum omissum, peregit. Caij quoq; & si acta omnia rescidit: diem tamen necis, quàmuis exordium principatus sui uetuit inter fastos referri.

Als † Augu-
stino.

Als † p circū.

Als † docuit,
Inhonorat°.

Peregit thea-
trum, p per-
fecit.

Als † festos.
Alij faustos.

12 **A**cin semet augēdo parcus, atq; ciuilis, prænomine Impatoris abstinuit: nimios honores recusauit, sponsalia filiæ, natale inq; geniti nepotis silentio, ac tantum domestica religione transegit. Neminem exulum nisi ex senatus autoritate restituit: ut sibi in curiam præfectum prætorij, tribunosq; militū secum in ducere liceret: utq; rata essent, quæ procuratores sui in iudicando statuerent, precario exegit. Ius nundinarum in priuata prædia à COSS. petijt: cognitionibus magistratuum, ut unus è consiliarijs frequenter interfuit. Eisdem spectacula ædentes, surgens & ipse cum cætera turba, uoce, ac manu ueneratus est. TRIB. PLEB. aduentibus, se pro tribunali excusauit: quod propter angustias non posset audire eos nisi stantes. Quare in breui spatio tantum amoris, fauorisq; collegit: ut cum profectū eum Hostiam perijisse ex insidijs nunciatū esset: magna consternatione populus & militē quasi proditorē, & senatū quasi paricidā diris execrationibus incessere non ante destiterit, q̄ unus atq; alter, & mox plures à magistratibus in rostra producti, saluū, & appropinquare cōfirmarēt.

Ius nundi-
narum.
Als † consula-
ribus.

13 **N**ec tamen expers insidiarum usq; quaq; permanfit: sed & à singulis, & per factionē, & deniq; ciuili bello infestatus est. E plebe homo nocte media iuxta cubiculum eius cum pugione deprehensus est. Reperti & equestris ordinis duo in publico cum dolone, ac uenatorio cultro, prætolantes, alter ut egressum theatro, alter ut sacrificantem apud Martis ædem adoriretur. Conspirauerant autem ad res nouas Gallus Asinius, & Statilius Coruinus Pollionis, ac Messalæ oratorum nepotes: assumptis compluribus libertis ipsius, atq; seruis. Bellum ciuile mouit Furius Camillus Scribonianus Dalmatiæ legatus. Verum intra quintum diem oppressus est. Legionibus, quæ sacramentum mutauerant, in pœnitentiam religione conuersis, postquàm denunciato ad nouum imperatorem itinere casu quodam, ac diuinitus, neq; aquila ornari, neq; signa conuelli, moueriq; potuerunt.

Appropin-
quare, p ad-
uentare.

Dolon, gla-
diolus.

Cōuersus in
pœnitentiā,
p tactus pœ-
nitentia.

14 **C**onsulatus super pristinum IIII gessit. Ex quibus duos primos iunctim sequentes per interuallum, quarto quenq; anno, semestrem nouissimum, bimestres cæteros. Tertium autem nouo circa principem exemplo in locum demortui suffectus. Ius & consul & extra honorem laboriosissime dixit: etiā suis, suorumq; diebus solennibus, nonnuncq; festis quoq; antiquitus & religiosis.

Super pristi-
nū, pro præ-
ter pristinū.

Demortuus

Nec semper præscriptam legum secutus duritiam, lenitatem mulctarum, ex bo-
no & æquo perinde ut afficeret, moderatus est. Nam & ijs, qui apud priuatos
iudices plus petendo formula excidissent: restituit actiones, & in maiore fraude
conuictos, legitimam pœnam supergressus, ad bestias condemnauit.

IN cognoscendo autē, ac decernendo mira uarietate animi fuit, modo circun-
spectus, & sagax, interdū inconsultus, ac præceps: nōnunquā friuolus, amētīq;
similis. Cum decurias rerum actu expungeret: eum, qui dissimulata uacatione,
quam beneficio liberorū habebat, responderat, ut cupidum iudicandi dimisit.
Alium interpellatū ab aduersarijs de propria lite, negātemq; cognitionis rem,
sed ordinarij iuris esse, agere causam confestim apud se coëgit, proprio negotio
documentū daturum, q̄ æquus iudex in alieno negotio futurus esset. Fœminā
non agnoscentem filium suum dubia utriusq; argumentorum fide ad confessio-
nem compulit indicto matrimonio iuuenis: absentibus secundū præsentem fa-
cillime dabat, nullo delectu culpæ, nisi quis in aliqua necessitate cessasset. Procla-
mante quodam, præcidendas falsario manus, carnificem statim acciri cum ma-
chæra, mēsaq; lanionia flagitauit. Peregrinitatis reum orta inter aduocatos le-
ui contentione, togatū ne, an palliatū dicere causam oporteret: quasi æquita-
tem integram ostentās, mutare habitum sapius: & prout accusaretur, defende-
returū, iussit. De quodam etiam negotio, ita ex tabella pronunciaſſe creditur:
secundū eos se sentire, qui uera proposuissent. Propter quæ usque eo euiluit, ut
passim ac propalam cōtemptū esset. Excusans quidam testem ē prouincia ab
eo uocatum, negauit præstō esse posse. Dissimulata diu causa, ac post longas
demum interrogationes: mortuus est, inquit, puto, licuit. Alius gratias agens,
quod reum defendi pateretur, adiecit: & tamen fieri solet. Illud quoque à maio-
ribus natu audiebam, adeo cauidicos patientia eius solitos abuti, ut descenden-
tem ē tribunali non solum uoce reuocarent, sed & lacinia togæ retenta, inter-
dum pede apprehenso retinerent. Ac ne cui hæc mira sint, litigatori græculo
uox in altercatione excidit, *καὶ οὐ γέγραπται, ἡσυχία μωροῦ*, id est, & tu senex, & tu stul-
tus es. Equitem quidem Ro. obscœnitatis in fœminas reum, sed falso, & ab im-
potentibus inimicis cōficto crimine satis constat, cum scorta meritoria citari ad-
uersus se, & audiri pro testimonio uideret: graphium & libellos, quos tenebat
in manu, ita cū magna stultitiæ, & sauitiæ exprobratione iecisse in faciem eius,
ut genam non leuiter perstrinxerit.

Gessit & censuram intermissam diu post Paulum, Plancumq; CENS. Sed
hanc quoq; inæqualiter, uariōq; & animo, & euentu, Recognitione equi-
tum iuuenem plenum probri, sed quem pater probatissimum sibi affirmabat:
sine ignominia dimisit, habere dicens Censorē suum. Alium corruptelis, adulte-
rijsq; famosum nihil amplius, quàm monuit: ut aut parcius aetate indulge-
ret, aut certe cautius. Addiditq; quare enim ego scio quam amicam habeas? &
cum orantibus familiaribus dempsisset quidam apposita notam: litura tamen,
inquit, extet. Splendidum uirum, Græciæq; prouinciæ principem, uerum lati-
ni sermonis ignarum, non modo albo iudicum erasit, sed etiam in peregrinita-
tem redegit.

Nihil ampli-
q̄ monuit, p-
rātū monuit

Album iudi-
cum.

tem redegit. Nec quenquam nisi sua uoce, utcunq; quis posset, ac sine patrono rationem uitae passus est reddere. Notauitq; multos, & quosdam inopinantes, & ex causa noui generis, quod se incio, ac sine comaeu Italia excessissent. Quendam uero, & quod comes regis in prouincia fuisset, referens maiorum temporibus Rabirio Posthumo, Ptolemæum Alexandriam, crediti seruandi causa secuto maiestatis crimen apud iudices motum. Plures notare conatus, magna inquisitorum negligentia, sed suo maiore dedecore innoxios ferè reperit. Quibuscunq; calibatum, aut orbitatem, aut egestatem obijceret: maritos, patres, opulentos se probantibus: eo quidem, qui sibimet uim ferro intulisse arguebatur, illa sum corpus ueste deposita ostendente. Fuerunt & illa in censura eius notabilia, quod effedum argenteum sumptuose fabricatum, ac uenale ad sigillaria redimi, conciditq; coram imperauit. Quodq; uno die xx edicta proposuit: inter quæ duo, quorum altero admonebat, ut uberi uinearum prouentu bene dolia picarentur. Altero, nihil æque facere ad uiperæ morsum, quàm taxi arboris succum.

17 **E**Xpeditionem unam omnino suscepit: eamque modicam cum decretis sibi à Senatu ornamentis triumphalibus leuiorem maiestati principali titulum arbitraretur, uelletque iusti triumphus decus, unde acquireret Britaniam potissimum elegit: neque tentatam ulli post D. Iulium, & tunc tumultuantem non ob redditos transfugas. Huc cum ab Hostia nauigaret, uehementi circio bis penè demersus est propè Liguriam, iuxtaque Stœchadas insulas. Quare à Massilia Gessoriacum usque pedestri itinere confecto, inde transmisit: ac sine ullo prælio, aut sanguine inter paucissimos dies parte insulæ in deditioem recepta, sexto quàm profectus erat mense, Romam redijt, triumphauitque maximo apparatu. Ad cuius spectaculum comere in urbem non solum præsidibus prouinciarum permisit, uerumetiam exulibus quibusdam, atque inter hostilia spolia naualem coronam fastigio Palatinæ domus iuxta ciuicam fixit: traiecit, & quasi domiti Oceani insigne. Currum eius Messalina uxor carpento secuta est. Secuti & triumphalia ornamenta eodem bello adepti, sed cæteri pedibus & in prætexta. Crassus frugi equo phalerato, & in ueste palmata, quod eum honorem iterauerat.

Sexto q̄. p̄e
ctus erat mē
se, sine post.

Iterare ho
norem.

18 **V**Rbis, annonæque curam sollicitissime semper egit. Cum Aemiliana per tinacius arderent, in Diribitorio duabus noctibus mansit: ac deficiente militum, ac familiarum turba, auxilio plebem per magistratus ex omnibus uicis conuocauit: ac positis ante secum pecunia fiscis, ad subueniendum hortatus est, repræsentaturus pro opera dignam cuiq; mercedem. Arctiore autem annona ob assiduas sterilitates detentus quondam medio foro à turba, conuictisq; ac simul fragminibus panis ita instratus, ut ægre, nec nisi postico euadere in palatium ualuerit: Nihil non ex eo cogitauit ad inuendos etiam in tempore hyberno comæatus. Nam & negociatoribus certa lucra proposuit, suspecto in se damno, si cui quid per tempestates accidisset, & naues mercaturæ causa fabricantibus magna commoda.

Afs̄ i repræ
sentans.

Afs̄ i i n festat
Ex eo è x
τόυτου.

Constituit pro cōditione cuiusq; cuius uacationē legi papiaē popea: latinis
ius quiritū fœminis, ius quatuor liberorū, quæ cōstituta hodie seruantur. 19

Emulta, p
multa.

Opera magna potius, quàm necessaria q̄ multa perfecit. Sed uel præcipua,
Aquæductum à Caio inchoatū. Item emissariū Fucini lacus, portumq; 20
Hostiensem. Quanc̄p̄ sciret ex his alterū ab Augusto precantibus assidue Mar
sis negatum, alterum à D. Iulio sapius destinatū, ac propter difficultatē omis
sum. Claudiæ aquæ gelidos, & uberes fontes, quorū alteri Cœruleo, alteri Cur
tio, & Albulino nomē est: simulq; riuū Anienis nouo lapideo opere in urbem
perduxit, diuisitq; in plurimos, & ornatissimos lacus. Fucinū aggressus est, non
minus compendij spe, q̄ gloria: cum quidā priuato sumptu emissuros se repro
mitterent, si sibi siccati agri concederentur. Per tria autē passuum millia, partim
effosso monte, partim exciso canalē absoluit. Aegre & post xī annos, q̄uis cōti
nuis xxx hominū millibus sine intermissione operatibus, portū Hostiæ extru
xit, circūducto dextra, sinistraq; brachio, & ad introitū profundo iam solo mo
le obiecta. Quā quo stabilius fundaret: nauē ante demersit, qua magnus Obe
liscus ex Aegypto fuerat aduectus: congestisq; pilis superposuit altissimā tur
rim in exemplū Alexandrini Phari, ut ad nocturnos ignes cursum nauigia diri
gerent. Congiaria Populo sapius distribuit.

Repromit
tere.

Fundare mo
lem.

Spectacula quoq; complura, magnificaq; ædidit: nō usitata modo, ac solitis
locis, sed & cōmentitia, & ex antiquitate repetita, & ubi præterea nemo an
te eum. Ludos dedicationis Pompeiani theatri, quod ambustū restituerat: è tri
bunali posito in orchestra cōmisit: cū prius apud superiores ædes supplicasset,
perq; mediā caueam sedentibus, ac silentibus cunctis, descendisset. Fecit & secu
lares, quasi anticipatos ab Augusto, nec legitimo tempore reseruatos, q̄uis ipse
in historijs suis prodat intermissos eos, Augustū multo post, diligentissime an
norum ratione subducta, in ordinem redeuisse. Quare uox præconis irrita est
inuitantis more solenni ad ludos, quos nec spectasset quisq; nec spectaturus
esset: cum superessent adhuc qui spectauerant: & quidam histrionū producti
olim, tunc quoq; producerentur. Circenses frequenter etiam in uaticano cōmi
sit, nonnunq; interiecta per quinos missus uenatione. Circo uero maximo mar
moreis carceribus, auratisq; metis: quæ utraq; & tophina, ac lignea antea fue
rant exculto, propria senatoribus constituit loca promiscue spectare solitis. Ac
super quadrigarum certamina Troiæ lusum exhibuit, & Africanas, conficiente
turma equitum prætorianorum, ducibus tribunis, ipsoq; præfecto. Præterea
Thessalos equites, qui feros tauros per spatia Circi agunt: insiliuntq; defessos,
& ad terram cornibus detrahant. Gladiatoria munera plurifariam, ac multipli
cia exhibuit. Anniuersarium in castris prætorianis, sine uenatione, apparatusq;
iustum, atque legitimum in septis, ibidem per extraordinarium & breue, die
rumque paucorum, quodq; appellare cœpit sportulam: quia primum datu
rum se dixerat, uelut ad subitam, conditam cœnulam inuitare se populum.
Nec ullo spectaculi genere communior aut remissior erat, adeo ut obla
tos uictoribus aureos: prolata sinistra pariter cum uulgo, uoce, digitisque
numera/

Anticipare,
p̄ ante tēpus
facere q̄piā
Subducta ra
tione.

Plurifariam.
Multiplicia.

Cōmunis, p
non singula
ris, aut nō ex
quisitus.

numeraret: ac saepe hortando, rogandóq; ad hilaritatem homines prouocaret, dominos identidem appellans, immixtis interdum frigidis, & accersitis iocis. Qualis est, ut, cum palumbū postulatibus daturum se promissit, si captus esset. Illud quoq; planè quantūuis salubriter, & in tempore, cum essedario, pro quo quatuor filij deprecabantur, magno omniū fauore indulsisset, rudem tabulam ilico misit, admonens Populum, quantopere liberos suscipere deberet, quos uideret & gladiatori praesidio, gratiaq; esse. Aedidit & in Martio capo expugnationem, direptionemq; oppidi ad imaginem bellicam, & deditionem Britanniae regum, praefeditq; paludatus. Quin & emissurus Fucinum lacum, naumachiam ante commisit. Sed cum proclamantibus naumachiaris, Aue imperator morturi te salutant, respondisset, Aue te uos: neq; post hanc uocem, quasi uenia data quisq; dimicare uellet: diu cunctatus, an omnes igni, ferroq; absumeret: tandem è sede sua prosiluit: ac per ambitum lacus nõ sine foeda uacillatione discurrens, partim minando, partim adhortando ad pugnam compulit. Hoc spectaculo classis Sicula, & Rhodia concurrerunt: duodenarum triremium singulae exiciente buccina Tritone argenteo, qui è medio lacu per machinam emerferat.

Indulsisset, p
annuisset.

Esse gratia,
pro conciliari
fauorem.

22 **Q**uædam circa cerimonias, ciuilem q; & militare morem item: circa omniū ordinum statum, domi forisq; aut correxit, aut exoleta reuocauit, aut etiã noua instituit. In cooprandis per collegia sacerdotibus: neminem nisi iuratus nominauit: obseruauitq; sedulo, ut quoties terra in urbe mouisset, ferias aduocata concione Prator indiceret: utq; dira aut in urbe, aut in Capitolio uisa, obsecratio haberetur, ea m q; ipse iure MAX. PONT. cõmonito pro rostris Populo, praerit. Summotaq; operatorum, seruorumq; turba, rerum actum diuisum antea in hybernos, aestiuosq; menses coniunxit.

Reuocare, p
instaurare.

Terra mouisset, pro terræ
motu fuisset.
Obsecratio,
pro litanis.
Actus rerum,
pro actione
causarum.

23 **I**urisditionem de fidei commissis quotannis, & tantum in urbe delegari magistratibus solitam in perpetuum: atq; etiã per prouincias potestatibus demandauit. Capiti papiae popeiae legis, à Tib. Caesare, quasi sexagenarij generare non possent, addito, obrogauit. Sanxit, ut pupillis extra ordinem tutores à COSS. darentur: ut hi, quibus à magistratibus prouincia interdicerent, urbe quoq; & Italia summouerent. Ipse quosdam nouo exemplo relegauit: ut ultra lapidem tertium ueretur egredi ab urbe. De maiore negotio acturus in curia medius inter consulum selas tribunitio sub sellio sedebat. Cõmeat? à senatu peti solitos beneficij sui fecit.

Potestates, p
magistratibus.

24 **O**rnamenta consularia etiã procuratoribus ducenarijs indulsit. Senatoriam dignitatem recusantibus equestrem quoq; ademit. Latum clauum quibus initio affirmasset non lecturum se senatorem, nisi ciuis Ro. abnepotem, etiã libertini filio tribuit: sed sub conditione, si prius ab equite Ro. adoptatus esset. Ac sic quoq; reprehensionem uerens, etiã Appium Cæcum CENS. generis sui proauctorem libertinorum filios in senatum allegisse docuit, ignarus temporibus Appij, & deinceps aliquandiu libertinos dictos non ipsos, qui manumitterentur, sed ingenuos ex his procreatos. Collegio quaestorum pro stratura uiarum gladiatorum munus iniunxit. Detractaq; Hostiensi, & Gallica prouincia, curam ærarij Saturni reddidit: quã medio tempore Pratores, aut utiq; tunc praetura functi sustinuerant: trium

Cõmeatus?

Proauctor.

Iniungere, p
mandare.

phalia

phalia ornamenta Syllano filia suae sponso nondum puberi dedit. Maioribus uero natu, tam multis, tamq; facile, ut epistola comunis legionum nomine extiterit petentium: ut legatis consularibus simul cum exercitu & triumphalia darentur, ne causam belli quoquo modo quaerent. Aulo Plautio etiam ouatione decreuit: ingressoque urbem obuiam progressus, & in capitolium eunti, & inde rursus reuertenti latus textit. Gabinio secundo, Caucis gente Germanica superatis, Cancius cognomen usurpare concessit.

Imaginaria militia.

Publicare hominē, p. populo cōmunē facere

Asi Christo

Asi Druidarum,

Reficere aedificium.

Equestres militias ita ordinauit, ut post cohortem, alam: post alam, tribu- 25
natum legionis daret: stipendiaque instituit, & imaginariae militiae genus, quod uocatur super numerum: quo absentes, & titulo tenus fungerentur. Milites domos senatorias salutandi causa ingredi, etiam patrum decreto prohibuit. Libertinos, qui se pro equitibus Romanis agerent, publicauit. Ingratos, & de quibus patroni quererentur, reuocauit in seruitutem: aduocatisque eorum negauit se aduersus libertos ipsorum ius dicturum. Cum quidam agra & affecta mancipia in insula Aesculapij tadio mededi exponerent: oes qui exponerent liberos esse sanxit: nec redire in ditionem domini, si conualuissent: quod si quis necare mallet quem, quam exponere, caedis crimine teneri. Viatores ne per Italiae oppida, nisi aut pedibus, aut sella, aut lectica transirent, monuit edicto. Puteolis, & Hostiae singulas cohortes ad arcendos incendiorum casus collocauit. Peregrinae conditionis homines uetuit usurpare Romana noia duntaxat gentilitia. Ciuitatem Romanam usurpantes in campo aequilino securi percussit. Prouincias Achaiam, & Macedonia, quas Tiberius ad curam suam transtulerat, senatui reddidit. Lycijs ob exitiabiles inter se discordias libertatem ademit. Rhodijs ob poenitentiam ueterum delictorum reddidit. Iliensibus, quasi Romanae gentis autoribus tributa in perpetuum remisit, recitata uetere epistola graeca Senatus Po. q; Ro. Seleuco regi amicitiam, & societatem ita demum pollicentis, si consanguineos suos Ilienses ab omni onere immunes praestitisset. Iudaeos impulsore Chresto assidue tumultuantes Roma expulit. Germanorum legatis in orchestra sedere permittit, simplicitate eorum, & fiducia motus, quod in popularia deducti, cum animaduertissent Parthos, & Armenios sedentes in senatu, ad eadem loca sponte transierant, nihilo deteriore uirtutem, aut conditionem suam praedicantes. Dryudarum religionem apud Gallos dira immanitatis, & tantum ciuibus sub Augusto interdictam penitus aboleuit. Contra, sacra Eleusina etiam transferre ex Attica Romam conatus est. Templum quoque in Sicilia Veneris Erycinae uetustate col lapsum, ut ex arario Po. Ro. reficeretur, autor fuit. Cum regibus foedus in foro icit, porca caesa, ac uetere fecialium praefatione adhibita. Sed & haec, & caetera, totumque adeo ex parte magna principatum non tam suo quam uxoribus libertorumque arbitrio administrauit, talis ubique plerumque, qualem esse eum aut expediret illis, aut liberet.

Sponsas admodum adolescens duas habuit, Aemiliam Lepidam Augusti 26
proneptem: item Liuiam Medullinam, cui cognomen & Camillae erat, e genere antiquo dictatoris Camilli. Priorē, quod parentes eius Augustum offenderant,

derant, uirginem adhuc repudiavit: posteriorem ipso die, qui erat nuptijs destinatus, ex ualetudine amisit. Vxoress deinde duxit Plautiam Herculanillam triumphali, & mox Aeliam Petinam consulari patre. Cum utraq; diuortium fecit. Sed cum Petina ex leuibus offensis: cum Herculanilla ob libidinum probra, & homicidij suspicionem. Post has Valeriam Messalinam Barbatii Messalæ cōsobrini sui filiam in matrimonium accepit. Quam cum comperisset super cætera flagitia, atq; dedecora, C. Silio etiam nupsisse, dote inter auspices consignata, supplicio affectit: cōfirmavitq; pro concione apud prætorianos, quatenus sibi matrimonia male cederent, permanfurum se in cælibatu, ac nisi permansisset, non recufaturum confodi manibus ipsorum. Nec durare ualuit, quin de cōditionibus continuo tractaret etiam de Petinæ, quam olim exegerat: deq; Lolliæ Paulinæ, quæ C. Cæsari nupta fuerat. Verum illecebris Agrippinæ Germanici fratris sui filia per ius osculi, & blanditiarum occasiones pellectus in amorem, subornauit proximo senatu, qui censerent cogendum se ad ducendū eam uxorem, quasi Reip. maxime interesset: danda inq; cæteris ueniam talium coniugiorum, quæ ad id tempus incesta habebantur: ac uix uno interposito die cōfecit nuptias, non repertis qui sequeretur exemplum, excepto libertino quodā, & altero primipilari, cuius officij nuptiarū & ipse cum Agrippina celebrauit.

Diuortium fuit cū illa, & ab illa.

Sup. cætera, pro præter.

Als i quod, Calibatus & post ducendam uxorem

27 **L**iberos ex tribus uxoribus tulit: ex Herculanilla Drusum, & Claudiam: ex Petina Antonia: ex Messalina Octauia, & quæ primo Germanicū, mox Britanicū cognominauit. Drusum Pompeium puberem amisit, piro per lusum in sublime iactato, & hiatu oris excepto strangulatum, cui & ante paucos dies filiam Seiani despondisset. Quo magis miror fuisse qui traderent, fraude à Seiano necatum. Claudiam ex liberto suo Botere conceptam, quamuis ante quintū mensem diuortij natam, aliq; cœptam, exponi tamen ad matris ianuam, & nudam iussit abijci. Antoniam Cn. Pompeio Magno, deinde Fausto Syllæ nobilissimis iuuenibus, Octauiam Neroni priuigno suo collocauit, Syllano ante desponsatam. Britanicum uigesimo imperij die, inq; secundo consulatu natum sibi paruulum etiam tum, & militibus pro cōcione manibus suis gestans, & plebi per spectacula gremio, aut ante se retinens assidue commendabat: faustisq; omnibus eum acclamantium turba prosequabatur. E generis Neronem adoptauit. Pompeium, atq; Syllanum non recusauit modo, sed & interemit.

28 **L**ibertorum præcipue suspexit Posidem spadonem: quem etiam Britanico triumpho inter militares uiros hasta pura donauit. Nec minus Felicem, quem cohortibus, & alis, prouinciæq; Iudææ præposuit, triū reginarū maritū. Et Harpocram, cui lectica per urbē uehendi, spectaculâq; publice ædendi ius tribuit. Ac super hos Polybium ab studijs, qui sæpe inter duos COSS. ambulabat. Sed ante omnes Narcissum ab epistolis, & Pallantem à rationibus, quos decreto quoq; senatus non præmijs modo ingentibus, sed & quæstorij, prætorijq; ornamentis honorari libenter passus est. Tantū præterea acquirere, & rapere: ut quærente eo quondam de fisci exiguitate nō absurde sit dictum, abundanturum si à duobus libertis in consortium reciperetur.

His (ut dictū est)

His (ut dictū est) uxoribusq; addictus, nō principē se, sed ministrū egit. Cō-
pendio cuiusq; horum, uel etiā studio, ac libidine: honores, exercitus, im-
punitates, supplicia largitus est. Et quidem insciens plerunq;, & ignarus. Ac ne
singulatim minima quæq; enumerē, reuocatas libertates eius, iudicia rescissa,
suppositos, aut etiā palam immutatos datorum officiorū codicillos, Appium
Syllanum confocerū suum, Liuiasq;, alterā Drusi, alteram Germanici filiam
crimine incerto, nec defensione ulla data, occidit. Item Cn. Pompeium maioris
filiae uirum, & L. Syllanum minoris sponsum. Ex quibus Pompeius in concubi-
tu dilecti adolescentuli confossus est. Syllanus abdicare se prætura ante IIII
Cal. Ianuarias, moriq; initio anni coactus. Die ipso Claudij, & Agrippinæ nu-
ptiarum in V & XXX senatores, trecentosq; amplius equites Ro. tanta facilitate
animaduertit: ut cū de nece consularis uiri renunciantē Centurione factū esse,
quod imperasset, negaret quicq; se imperasse: nihilo minus rem comprobaret,
affirmatibus libertis, officio milites functos, quod ad ultionem Imperatoris ul-
tro procurrissent. Nam illud omnē fidem excefferit: quod nuptijs, quas Messa-
lina cū adultero Silio fecerat: tabellas dotis & ipse cōsignauerit, inductus quasi
de industria simularentur, ad auertendum, transferendumq; periculum, quod
imminere ipsi per quædam ostenta portenderetur.

Autoritas, dignitasq; formæ non defuit uel stanti, uel sedenti, ac præcipue
quiescenti. Nam & prolixo, nec exili corpore erat. Et specie, caniciq; pul-
chra, opimis ceruicibus. Cæterum & ingredientem destituebāt poplites minus
firmi, & remisse quid uel serio agentem multa de honestabant. Risus indecens,
ira turpior, spumante rictu, humentibus naribus. Pleetra linguæ titubantia: ca-
putq; tum semper, tum in quantulocunq; actu uel maxime tremulum.

Voletudine sicut olim graui, ita princeps per prospera usus est, excepto sto-
machi dolore. Quo se correptū etiā de cōsciscenda morte cogitasse dixit.

Conuiuia agitauit & ampla, & assidua, ac ferè patentissimis locis, ut ple-
runq; sexcenti simul discumberent. Conuiuatus & super emissarium Fuci-
ni lacus, ac penè submersus: cum emissā impetu aqua redundasset. Adhibebat
omni cenæ & liberos suos cum pueris, puellisq; nobilibus: qui more ueteri ad
fulcra lectorum sedentes uesceretur. Conuiuæ, qui pridie scyphum aureum sur-
ripuisse existimabatur: reuocato in diem posterū calicem fictilē apposuit. Dici-
tur etiā meditatus edictum: quo ueniā daret, efflatū, crepituq; uentris in con-
uiuio emittendi, Cum periditātū quendā præ pudore ex cōtinentia reperisset.

Cibi, uiniq; quocūq; & tempore, & loco appetētissimus. Cognoscens quon-
dam in Augusti foro, ictusq; nidore prandij, quod in maxima Martis
æde Salijs apparabatur: deserto tribunali, ascendit ad sacerdotes, unaq; discu-
bit. Nec temere unq; tridinio abscessit, nisi distentus, ac madens: & ut statim
supino, ac per somnum hianti pinna in os inderetur, ad exonerandum stoma-
chum. Somni breuissimi erat. Nam ante mediam noctem plerunq; uigilabat:
ut tamen interdiu nōnunq; in iure dicendo obdormisceret: uixq; ab aduocatis
de industria uocem augētibus excitaretur. Libidinis in foeminas profusissima,
marium

Abs'fminora

Confocer.
Abs'Iulias.Abdicat se
magistratu.Trecentos
amplius.Plestrū lin-
guæ titubās.Patētissimo
loco.Fulcra lecto-
rum.

Abs'abcessit

mariam omnino expers. † Alea studiosissime lusit, de cuius arte librum quoque emisit. Solitus etiam in gestatorio ludere, ita effedo alueoq; adaptatis, ne lusus confunderetur. Alis † Aleam,
als † gestatiōe

34 **S**Aeuum, & sanguinarium natura fuisse magnis, minimisq; apparuit rebus. Tormenta quaestionum, poenasq; paricidarum representabat: exigebatq; coram. Cum spectare antiqui moris supplicium Tyburi concupisset, & deligatis ad palum noxijs carnifex deesset: accitū ab urbe uesperam usq; operiri perseuerauit. Quocunq; gladiatorio munere, uel suo, uel alieno, etiam forte prolapsos iugulari iubebat, maxime retiarios, ut expirantium faciem uideret. Cum par quoddam mutuis ictibus cōcidisset: cultellos sibi paruulos ex utroq; ferro in usum fieri sine mora iussit. Bestiaris, meridianisq; adeo delectabat, ut etiā prima luce ad spectaculū descenderet: & meridiē dimisso ad prandium populo praesederet: praeterq; destinatos etiam leui, subitāq; de causa quosdam cōmitteret. De fabrorum quoq; ac ministrorū, atq; id genus numero, si aut *αὐτόματον*, uel pegma, uel quid tale aliquid parum cessisset. Induxit & unum ex nomenclatoribus suis, sicut erat togatus.

Meridiani.

35 **S**ed nihil aequae quam timidus, ac diffidens fuit, primis imperij diebus, quantū (ut diximus) iactator ciuilitatis, neq; conuiuia inire ausus est, nisi ut spiculatorum cum lanceis circumstarent: militesq; uice ministrorum fungerentur: neq; agrū quentū uisitauit, nisi explorato prius cubiculo, culcitrisq; & stragulis praetentatis & excussis: reliquo autem tempore saluatoribus: scrutatores semper apposuit: & quidem omnibus, & acerbissimos. Serō enim, ac uix remisit, ne sceminae, praetextatq; pueri, & puellae cōtrectarentur: & ne cuius comiti, aut librario calamariae, aut graphariae theca adimeretur. Motu ciuili, cum eum Camillus non dubitans etiam citra bellum posse terreri, contumeliosa, & minaci, & cōtumaci epistola cedere imperio iuberet: uitamq; ociosam in priuata re agere dubitauit, adhibitis principibus uiris, an obtemperaret.

36 **Q**uasdā infidias temere delectas adeo expauit, ut deponere imperiū tentauerit. Quodam (ut supra retuli) cum ferro circa sacrificantem se depresso, senatum per praecones properē conuocauit: lachrymisq; & uociferatione miseratus est conditionem suam: cui nihil tuti usquam esset, ac diu publico abstinent. Messallinae quoq; amorem flagrantissimū, non tam indignitate contumeliarum, quam periculi metu abiecit, cum adultero Silio acquiri imperium credidisset. Quo tempore foedum in modum trepidus ad castra confugit, nihil tota uia, quam esset ne sibi saluum imperium, requirens.

37 **N**ulla adeo suspicio, nullus autor tam leuis extitit, à quo non mediocri scrupulo iniecto ad cauendum, ulciscendumq; compelleretur. Vnus ex litigatoribus, seducto in salutatione affirmauit se uidisse per quietem occidi eum à quodam. Deinde paulopost quasi percussorem agnosceret: libellum tradentē aduersarium suum demonstrauit. Confestimq; is pro deprehenso ad poenam raptus est. Pari modo oppressum ferunt Appium Syllanum: quem cum Messalina & Narcissus conspirassent perdere, diuisis partibus, alter ante lucem simi

Seducto, pro
seorsim ab/
ducto.

k lis attonito

lis attonito, patroni cubiculum irrupit, affirmās somniasse se, uim ei ab Appio illatam: altera in admirationē formata, sibi quoq; eandem speciē aliquot iam noctibus obuersari retulit. Nec multo post ex cōposito irrumpere Appius nunciatus: cui pridie ad id temporis, ut adesset, præceptū erat, quasi planē repræsenteret somni fides. Accersi statim, ac mori iussus est. Nec dubitauit postero die Claudius ordinem rei gestæ perferre ad senatū, ac liberto gratias agere, quod pro salute sua etiam dormiens excubaret.

IRæ, atq; iracundiæ conscius sibi, utrūq; excusauit edicto. Distinxitq; pollicibus, quia sibi subeunti Tyberim scaphas obuiam non miserint: grauius correptis, eaq; cum inuidia, ut in ordinē se coactum conscriberet: repente tantū num satiffaciētibus ueniā modo dedit. Quosdā in publico parū tempestiue aduentus manu sua repulit. Idem scribam quaestoriū: itemq; pratura functum senatorem inauditos, & innoxios relegauit: quod ille aduersus priuatū se intemperantius affuisset: hic in ædilitate inquilinos prædiorū suorum contra uetitum coacta uendentes multasset, uillicūq; interuenientē flagellasset. Qua de causa etiam coercionem popinarū AEDIL. ademit. At ne stultitiā quidem suam reticuit: simulatamq; à se ex industria sub Caio, quod aliter euasurus, peruenturusq; ad susceptam stationem non fuerit, quibusdam oratiunculis testatus est. Nec ante persuasit, quā intra breue tempus liber æditus sit: cui index erat, *μω*

INter cætera in eo mirati sunt homines: & obliuionē, & inconsiderantiā: uel *39* ut græce dicam, *μετωστία καὶ ἀβλεψία*, Occisa Messalina, paulo postq; in tridinio decubuit: cur domina non ueniret, requisiiuit. Multos ex ijs, quos capite *Domina* damnauerat, postero statim die & in cōsiliū, & ad alex. lusum admoueri iussit: & quasi morarentur, ut somniculosos per nunciū increpuit. Ducturus contra fas Agrippinam uxorem, non cessauit omni oratione filiam, & alumnam, & in gremio suo natā, atq; educatā prædicare. Asciturus in nomē familiæ Neronē: quasi parū reprehenderet, quod adulto iam filio priuignū adoptaret: identidē diuulgauit neminem unq; per adoptionem familiæ Claudiae insertum.

Sermonis uero, rerūq; tantā sæpe negligentia ostendit, ut nec quis, nec inter *40* quos, quouē tempore, ac loco uerba faceret: scire, ac cogitare existimaretur. Cum de lanijs, aut uinarijs ageretur, exclamauit in curia: Rogo uos, quis potest sine offula uiuere? Descripsit abundantiam ueterum tabernarum, unde solitus esset uinum olim & ipse petere. De quaestore quodam candidato inter causas suffragationis suæ posuit, quod pater eius frigidam ægro sibi tempestiue dedisset. Inducta teste in senatu: hæc, inquit, matris meæ liberta, & ornatrix fuit: Sed me patronum semper existimauit. Hoc ideo dixi, quod quidam sunt adhuc in domo mea, qui me patronū non putant. Sed & p. tribunali Hostiensibus quiddā publice orantibus: cū excanduisset, nihil habere se uociferatus est, qua re eos demereat, siquē alium, & se liberū esse. Nam illa eius quotidiana, & planē omnium horarū, & momentorū erant, quid ego tibi Theogonius uideor, *ὁ λογιστάτος,*

Formata in admiratione pro simulâs admiratione

Ira, iracundia. Sibi recipro cum, In ordinem coactum.

Abs coercionem.

Abs inconsiderantiam sicut incogitantiam. Supinitatem ac cæcutientiam

Vinarij uinoi πάλαι.

Dij genitus

& λογιότατος, multaq; talia etiam priuatis deformia nedum principi, neq; in fa- id ē, eloquē-
cundo, neq; indocto, imo etiam pertinaciter liberalibus studijs dedito. tiffimus.

41 **H**istoriam in adolescentia hortante Tito Liuiο, Sulpitio uero Flauo etiā Refrigerat^o,
pro refocilla-
tus.
adiuuante scribere aggressus est. Et cum primum frequenti auditorio cō-
mississet, aggre perlegit, refrigeratus saepe à semetipso. Nam cum initio recitatio-
nis defractis compluribus subsellijs obesitate cuiusdam risus exortus esset: ne
Obesi-
tas cor-
poris.
sedato quidem tumultu temperare potuit, quin ex interuallo subinde facti re-
minisceretur, cachinnosq; reuocaret. In principatu quoq; & scripsit plurimum,
& assidue recitauit per lectorem. Initium autem sumpsit historiae post caedem
Caesaris Dictatoris. Sed & transijt ad inferiora tēpora, coepitq; à pace ciuili. Cū
sentiret neq; libere, neq; uere sibi de superioribus tradendi potestatem relictam,
corruptus saepe & à matre, & ab auia: prioris materiae duo uolumina, postero-
ris unū & XL reliquit. Composuit & de uita sua octo uolumina, magis inepte,
quàm ineleganter. Item Ciceronis defensionem aduersus Asinij Galli libros sa-
tis eruditam. Nouas etiam cōmentus est literas tres, ac numero ueterum quasi
maxime necessarias addidit. De quarum ratione cum priuatus adhuc uolumē
ædidisset, mox princeps non difficulter obtinuit, ut in usu quoq; promiscuo es-
sent. Extat talis scriptura in plerisq; libris, ac diurnis titulisq; operum. Diurni.

42 **N**ec minore cura graeca studia secutus est, amorem, praestantiamq; linguae alst paratus
occasione omni professus. Cuidam barbaro graece & latine disserterī, cum
utroq; inquit, sermone nostro sis'peritus. Et in cōmendanda Patribus conscri-
ptis Achaia gratam sibi prouinciam ait communium studiorum commercio.
Ac saepe in senatu legatis perpetua oratione respondit. Multum uero pro tri-
bunali etiam Homericis locutus est uersibus. Quoties quidem hostem uel infi-
diatorem ultus esset: excubitori Tribuno signum de more poscenti non teme-
re aliud dedit, quàm

ἀνδρᾶ παμύναδοι, ὅτε τῆς πρότερος χαλεπᾶνῃ.

Deniq; & graecas scripsit historias Cyreniacon XX, Charchedoniacon VIII. βυρρῆνικῶν.
χαρχηδονι-
κῶν.
τυρρῆνικῶν.
Quarum causa ueteri Alexandria Musæo additum ex ipsius nomine, institu-
tumq; ut quotannis in altero Tyrrhenicon libri, altero Charchedoniacon die
Per ui-
ces, uicif-
sim.
bus statutis, uelut in auditorio recitarentur toti à singulis per uices.

43 **S**ub exitu uitæ signa quaedā nec obscura poenitentis de matrimonio Agrip- Sub exitu, p
sub exitum.
pinæ, decq; Neronis adoptione dederat. Siquidem commemorantibus li-
bertis, ac laudantibus cognitionem, qua pridie quandam adulterij ream con-
denauerat: sibi quoq; in fatis esse iactauit omnia impudica, sed non impunita
matrimonia. Et subinde obuium sibi Britanicum arctius complexus, hortatus
est, ut cresceret: rationemq; à se omnium factorum acciperet, graeca insuper uo-
ce prosecutus, ὅρος δὲ πείγεται. Cumq; impubi, teneroq; adhuc, quando sta-
tura permitteret, togam dare destinasset, adiecit ut tandem Po. Ro. uerum Ca-
sarem habeat.

Est illi in
fatis.

44 **N**on multoq; post testamentū etiā conscripsit, ac signis omniū magistra-
tuū obsignauit. Prius igitur quàm ultra progredereetur, prauentus est ab
k 2 Agrippina,

Agrippina, quam præter hæc cōscientia quoq; nec minus delatores multorum criminū arguebant. Et ueneno quidē occisum cōuenit: ubi autē, & per quē dato, discrepat. Quidam tradunt, epulanti in arce cum sacerdotibus, per Halotū spadonem prægustatorē. Alij domestico cōuiuio, per ipsam Agrippinam, quæ boletū medicatū auidiſſimo ciborū talium obtulerat. Etiam de subsequentibus diuersa fama est. Multi statim hausto ueneno obmutuisse aiunt, excruciatūq; doloribus nocte tota, defecisse propè lucem. Nonnulli inter initia consopitum, deinde cibo affluētē euomuisse omnia: repetitūq; toxico, incertū pulti ne addito, cum uelut exhaustū refici cibo oporteret, an immisso per clysterē, ut quasi abundantia laboranti etiam hoc genere egestionis subueniretur.

Mors eius calata est, donec circa successorē omnia ordinarentur. Itaq; & 45
quasi pro ægro adhuc uora suscepta sunt: & inducti per simulationē Comædi, qui uelut desyderantem oblectarēt. Excessit III Idus Octobris Asinio Marcello, Acilio Auiola COSS. LXIII ætatis, imperij XIII anno. Funeratusq; est solenni principum pompa, & in numerū deorum relatus. Quem honorē à Nerone destitutum, abolitūq; recepit mox per Vespasianum.

Præſagia mortis eius præcipua fuerūt, Exortus crinitæ stellæ, quam Come- 46
tem uocant, Tactumq; de cælo monumentū Drusi patris. Et quod eodē anno ex omniū magistratuum genere pleriq; mortem obierant. Sed ipse nec ignorasse, aut dissimulasse ultima uitæ suæ tempora uidetur aliquot quidem argumentis. Nam & cum COSS. designaret, neminem ultra mensem, quo obiit, designauit: & in senatu, cui nouissime interfuit, multum ad concordiam liberos suos cohortatus, utriusq; ætatem suppliciter patribus cōmendauit. Et in ultima cognitione pro tribunali accessisse se ad finem mortalitatis quanq; abominantibus, qui audiebant, semel atq; iterum pronunciauit.

C SVETONII TRANQVIL

NERO CLAVDIVS CAESAR.

Adſimilis:

HX GENTE DOMITIA DVAE FAMILIAE
claruerunt, Caluīnorum, & Aenobarborum. Aenobarbi autorem originis, itēque cognominis habent L. Domitium: cui rure quondam reuertenti iuuenes gemini augustiore forma ex occurſu imperat se traduntur: nūciaret ſenatu, ac populo uictoriam, de qua incertum adhuc erat. Atq; in fidem maiestatis adeo permulſiſſe malas, ut è nigro rutilum, aricq; aſſimilem capillum redderent: Quod in ſigne manſit & in poſteris eius, ac magna pars rutila barba fuerunt. Functi autē conſulatus VII, triumpho, cenſurāq; duplici, & inter patricios allecti perſeuerarunt omnes in eodem cognomine. Ac ne prænomina quidem ulla, præterq; Cnei, Continuare. & Lucij uſurparūt. Eaq; ipſa notabili uarietate, modo cōtinuantes unūquodq; per ternas